

PRÁVNICKÁ VYCHOVA

KVALITNOSTI
KVALITICKOU
KVALITIZACI

IGV

ISBN 80-858666-16-1

letově vztahu křesťanskou duchovní telefonní vzkaz. prostoru, o materiálu. Začněte z toho bodu vašim záměrem je roz a kruh může začínat v jediný, ale cesty k němu jste vy jako učitel a vyrůst dětem nebo mladým lidem, Abychom lidi mohli rozvíjet, hu některé ze základních aspekt dramatu najdeme jakýkoli prakt. jsou rozhodující.

Kapitola 2.

Brát v úvahu lidskou bytost

Považujeme-li drama za součást rozvoje člověka, musíme znovu zvažovat některé vžitě prakticky všeobecného vzdělání. Například mezi IQ a schopnostmi pro drama je malá nebo vůbec žádná vzájemná souvislost. Znovu je třeba připomenout nutnost diferencovat mezi divadlem, obvykle vyžadujícím studium scénářů, a dramatem, které případně může nějaké užité scénáře zahrnout, ale v žádném případě na něm není závislé. Protože drama většinou navazuje na vyučování angličtiny (pozn. překladatelky: v našich podmínkách češtiny), považují učitelé bystřejších dětí divadlo a scénáře za správný startovní bod a degradují drama na pouhou náhradní činnost, užitečnou pro ty, kteří neumějí plynule číst. Jak se pokusíme ukázat v dalších kapitolách, tento přístup může být vhodný pro vyučování angličtiny, ale nechává stranou celou oblast jiného tréninku, který se do této skupiny nevejde. Emocionální, intuitivní a sociální výcvik jsou stejně nutné pro nadané i pro méně nadané a některé jeho složky jsou ve skutečnosti potřebnější pro ty, kdo svými akademickými výsledky směřují ke kariéram spojeným s odpovědností a autoritou vůči lidem méně nadaným.

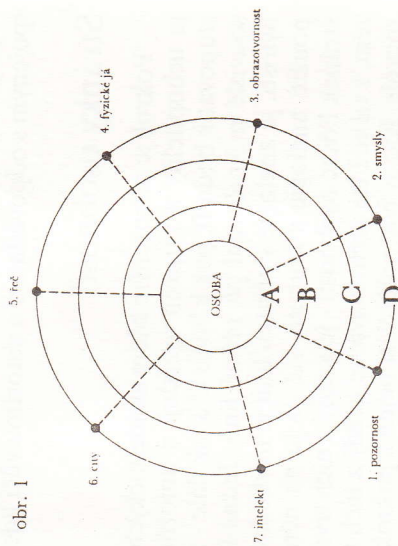
Stránky osobnosti

Pokrok je přirozeným cílem akademických předmětů. Jejich obsah je uchopitelný a zároveň vyžadují a umožňují začít v bodě A, postupovat k bodu B, pak k bodu C a tak dále - za pokrok lze považovat souvislé pokračování po přímé linii. Jedná-li se však o vývoj lidské bytosti, je analogie s příromou linií je nevhodná. Mnohem vhodnější je použití analogie s kruhem. Ať už je na něm jakýkoli počet bodů - stránek lidské osobnosti - je každý z nich trvalým a také cenným místem, z něhož lze začít. Navíc se každý z nich týká potenciálu trvalého rozvoje. Každý bod může vést nejen k pokroku, ale i k regresi. Ale jak pokrok, tak regrese jsou do jisté míry neuchopitelné a stupen jejich uchopitelnosti v mnoha případech závisí na faktoru času. Je tu možné použít přirovnání s růstem stromu. Jestliže se jej pokoušíme pozorovat den po dni nebo týden po týdnu, vidíme velmi málo konkrétních změn. Po třech měsících může být změna růstu zcela zřetelná. Růst

sám závisí na shodě jistých podmínek, například na slunečním svitu, na dešti nebo na půdě. Strom neporoste, jestliže má podmínky vhodné k růstu jen krátkou dobu a pak je ponechán bez nich. Stejně je tomu s dramatem a s rozvíjením lidí. Drama dává příležitost k rozvoji mnoha bodů na kružnici osobnostního rozvoje, ale ten závisí na souvislostech. V tomto smyslu neexistuje v dramatu pokrok od bodu A k bodu B, a to ani v dramatu samém, ani u lidí, kteří drama dělají. Je tu růst kvalitativní, rozdíl v obsahu, ale jak bod A, tak bod B - i všechny ostatní - obsahují svoje vlastní formy pokroku, které jsou sice neuchopitelné, ale v důsledcích jsou vidět jakožto faktor rozvoje osobnosti.

Učiníme-li z dramatu jen další předmět, vytváříme další „rovnu linii pokroku“ - vlastně mnoho rovných linií. Jednu pro malé děti, jednu pro mladší školáky a tak dále, ve všech věkových skupinách. Počet přímých linií narůstá, protože pak začneme s dalším dělením podle takových hledisek, jako je IQ. Jestliže drama není dalším předmětem, ale způsobem, jak pomáhat každému v jeho rozvoji, jedná se o kruh každého jedince od útlého dětství do dospělosti. Rozdílý jsou v detailech každého bodu na kružnici u každého jedince, protože osobnost je jedinečná. Přesto má každá osoba stejné body na kružnici a stejnou potenci rozvíjet každý bod až k jeho plnosti.

Návrhy v knize chápejte z hlediska všech věkových skupin. Je obtížné, ne-li přímo nemožné, hledat např. náměty pro nejnižší ročníky základní školy, protože jsou rozloženy v celé knize. Každý bod na kružnici je pokud možno probírán vzhledem ke všem věkovým skupinám a teprve pak se pojednává o jiném.

obr. 1
A objevení vnitřních zdrojů,
B uvolnění a ovládnutí osobních zdrojů,
C citlivost k druhým a objeovávání životního prostředí,
D obhacování ostatními vlivy uvnitř i vně životního prostředí

Jestliže drama chápeme takto, pak je důležité, že u dětí, které budou drama dělat, bude každý z bodu na kružnici již existovat, ať už se jako vhodný, užitečný, účelný nebo jednoduchý startovní bod zvolí kterýkoli z nich. Úkolem učitele není vkládat celou novou škálu (možných) umělých faktorů, ale začínat od stránek osobnosti, které u všech lidí existují od narození.

Vškeré body na kruhu existují u každého. Schéma (viz obrázek) ukazuje ty body, jimiž se zabývá tato kniha. Nyní se nás vlastně týká jenom vnitřní kruh, protože v počátcích dramatu jde o to, pomoci každému jedinci, aby odhalil a poznal své vlastní zdroje, bez zřetele k druhým lidem. V pozdějším stádiu obsáhne drama i objeovování a zkoumávání okolí. V něm existuje mnoho dalších lidí. Jedinec vůči nim začíná být citlivější (viz další kruh směrem ven). A ještě později cítí člověk potřebu obohatit své zdroje zvenčí. To naznačuje vnější kruh. Ale na každém kruhu zůstávají body platné pro každého jedince, které se týkají existujících lidských zdrojů. Všemi body se budeme zabývat v dalších kapitolách detailně. Nyní se podíváme jen na souhrn faktorů, jimiž se budeme zabývat:

- užívání pěti hlavních smyslů - sluchu, zraku, hmatu, čichu a chuti
- obrazovnost
- uplatnění, zvládnutí a kontrola fyzického Já
- řeč a její praktický nácvik
- objeovování a kontrola emoci
- intelekt

Jejich kořenem, na němž jsou závislé, je do jisté míry rostoucí schopnost **soustředění**. Když je úplné, jsou jak kvalita pokusů, tak i stupeň jejich zvládnutí rovněž úplné. Jestliže se soustředění oslabí, jsou kvalita pokusu i stupeň jeho zvládnutí neúplné, méně skutečné, méně upřímné i méně hodnotné. To platí u mnoha aktivit dospělých, dětí i mladých lidí. Soustředění může rušit a třeba i ničit mnoho faktorů. Nejpodstatnějším z nich je publikum. Jakmile jiní pozorují, co děláme, je naše pozornost rozdělena mezi aktivitu a ohled na to, jak působíme na pozorovatele. Tento proces nás může těšit, můžeme ho mít neradi. Může být podnětem i zstrašujícím prostředkem. Ale ať už jsou naše pocity jakékoli, přesto naši pozornost rozděluje a tím také ovlivní kvalitu našeho úsilí. Proto předškolní děti, ale i všechny další věkové skupiny dělají drama tak dlouho bez publika, dokud nejsou

vnitřně připraveny ubránit se emocionální reakci na situaci, kdy jsou pozorováni. Odhadnout tento moment není snadné. Děti mezi pátým a devátým rokem nejsou vnitřně vybaveny, aby mohly moment připravenosti posoudit. Chráníme je tedy před zkušeností s publikem, aby se uchovály a rozvinuly faktory mnohem větší důležitosti.

Počátky schopnosti soustředit se jsou v nás a nevědomě je rozvíjí u předškolního dítěte hra. Mateřská škola a první ročníky základní školy mohou tuto schopnost dále rozvíjet, ale nedomnívejme se, že zde pozornost teprve začíná. Tato funkce už u každého dítěte existuje. Některé podmínky rodinného života ji mohou do větší či menší míry ovlivnit, ať v dobrém či v špatném. Jestliže byla oslabena nebo zcela potlačena, je úkolem učitele znovu vybudovat to, co už zde jednou bylo. Toto znovuvybudování koncentrace je obecně vzato mnohem potřebnější v pozdějších stádiích školního života, zejména na druhém stupni, kdy může sebeuvědomování ovlivnit velmi značnou část mladých lidí. Způsoby jak překonat sebeuvědomování a jak znovuvybudovat koncentraci jsou nejdůležitější a nejvýznamnější součástí dramatu. Proto je rozvoj soustředění prvním z mnoha bodů na kruhu, jímž se budeme zabývat prakticky.

Kapitola 3.

Prvá cvičení

Soustředění není abstrakce. Člověk se nemůže soustředit na soustředění. Znamená udržet plnou pozornost vůči jednotlivé okolnosti nebo sérii okolností. Pravidelné a vědomé uplatňování pozornosti vyúsťuje ve schopnost uplatňovat ji automaticky. Součástí této schopnosti je automatické vyloučení faktorů, které mohou v kterémkoli okamžiku oslabovat plnou pozornost vůči určité věci.

Soustředění začínáme cvičit použitím faktorů, které už existují. Je to i pět našich hlavních smyslů: sluch, zrak, hmat, čich a chuť. Sluch je pro začátek nejschůdnější. Naslouchání je zcela osobní činností. Ve skupinové práci může každému nejsnáze pomoci odpoutat se od přítomnosti jiných lidí. Zejména zavřeme-li oči.

Následující cvičení jsou seřazena v tomto pořadí: sluch, zrak, hmat, čich, chuť. Než se je pokusíme s dětmi cvičit, je třeba dobře porozumět následujícím faktům.

① Celá třída pracuje **najednou a současně**. Pro začátek je nejlepší pokoušet se o cvičení v normální třídě. Později, když už pracujeme v sále, mohou být tato cvičení prováděna tam.

② Cvičení musí být velmi **jednoduché**. Zvlášť důležité je, aby se neuzívaly instrukce jako „*Ukažte*, jak budete poslouchat“. Jde čistě o naslouchání, ne o schopnost ilustrovat aktivitu zvanou naslouchání.

③ Atmosféra má být **klidná a nekritická**. Budeme to znovu a znovu připomínat, ale v počátečním stádiu je taková atmosféra zvlášť důležitá. Nejde o to zjistit, kdo je „nejlepší“ nebo „nejhorší“, ale odstranit stejně jako ve všech ostatních aspektech dramatu, týkajících se rozvoje lidí, strach z neúspěchu. Jestliže je potřeba (především v časných stádiích a zejména tehdy, když někteří podléhají sebeuvědomování) ukázat či zvládnout určité jedince ve třídě, nemá to být provedeno samoúčelně, ale jako součást sociálního výcviku. Říci: „Není nic slyšet, když jiní mluví.“, je konstruktivní a zahajuje proces osobní odpovědnosti. Trestat nebo uvádět do rozpaků jedince, který se málo soustředí, nejenže soustředění nepomáhá, ale ničí i atmosféru třídy a